

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKCHILIKNING BOSHQARUV MEXANIZMLARI

A.K.Taspanova

Associate Professor, Karakalpak State University

N.S.Ibrayimov

Master's degree student, Karakalpak State University

G.B.Urgenshbayeva

Master's degree student, Karakalpak State University

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14638591>

Annotatsiya: Ushbu maqolada Davlatxususiy sherikligi (DHS) doirasida korporativ boshqaruv mexanizmi asosiy konsepsiyalari va amaliy to'g'riliklari ko'rib chiqiladi. DHS davlat va xususiy sektor o'rtasida resurslarni, bilimlarini va malakalarini birlashtirish orqali ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qilishga qaratilgan mexanizmdir. Maqolada korporativ boshqaruvning strategik rejalashtirish, mas'uliyatlarni belgilash, boshqaruv strukturasi va moliyaviy mexanizmlari kabi muhim aspektlari tahlil etiladi. Shuningdek, xalqaro tajribalardan kelib chiqib, DHSning samaradorligini oshirish uchun aniq strategiyalar va mexanizmlarni taklif etamiz. Ushbu tahlil davlat va xususiy sektorning hamkorligida samarali boshqaruvni ta'minlashga yordam beradi.

Kalit suzlar Davlat xususiy sherikchilik (DHS) korporativ boshqaruv samaradorlik xatarlarni boshqarish

Давлат-хусусий шериклиги (ДХШ) - бу давлат ва хусусий сектор ўртасидаги ҳамкорликнинг самарали шакли бўлиб, улар биргаликда муайян лойиҳаларни амалга ошириш учун ресурсларни бирлаштиришади. ДХШ лойиҳалари, айниқса инфратузилма, таълим, соғлиқни сақлаш ва бошқа муҳим соҳаларда давлатнинг ривожланиш мақсадларига эришишда муҳим роль ўйнайди.

ДХШ ривожланишни бошқаришнинг муҳим омили бўлиб, у қуйидаги имкониятларни яратеди:

1. Инфратузилмани ривожлантириш: ДХШ лойиҳалари орқали давлат хусусий секторнинг молиявий ва техник ресурсларини жалб қилиб, йўллар, кўприklar, энергетика объектлари каби муҳим инфратузилма объектларини қуриш ва модернизация қилиш имкониятига эга бўлади.

2. Иқтисодий ўсишни рағбатлантириш: ДХШ лойиҳалари янги иш ўринлари яратиш, маҳаллий иқтисодиётни ривожлантириш ва инвестицияларни жалб қилишга ёрдам беради.

3. Хизматлар сифатини яхшилаш: ДХШ лойиҳалари орқали давлат аҳолига сифатли ва самарали хизматларни тақдим этиш имкониятига эга

бўлади. Масалан, соғлиқни сақлаш соҳасида хусусий секторнинг иштироки касалхоналарнинг сифатини ошириш ва беморлар учун хизматларни яхшилашга ёрдам беради.

4. Давлатнинг молиявий юкини камайтириш: ДХШ лойиҳалари давлатнинг молиявий юкини камайтиришга ёрдам беради, чунки хусусий сектор лойиҳанинг молиялаштирилишида иштирок этади.

5. Инновацияларни ривожлантириш: ДХШ лойиҳалари хусусий секторнинг инновацион ғоялари ва технологияларини жалб қилиш имкониятини беради.

ДХШ ривожланишни бошқаришдаги муваффақиятга эришиш учун қуйидаги омилларни ҳисобга олиш зарур:

1. Шаффофлик ва ҳисобдорлик: ДХШ лойиҳалари шаффоф ва ҳисобдор бўлиши керак, чунки бу жамоатчиликнинг ишончини ошириш ва коррупция хавфини камайтиришга ёрдам беради.

2. Ҳуқуқий база: ДХШ лойиҳаларини тартибга солувчи аниқ ҳуқуқий база мавжуд бўлиши керак.

3. Мустақил назорат: ДХШ лойиҳаларининг амалга оширилишини мустақил равишда назорат қилиш зарур.

4. Жамоатчилик иштироки: ДХШ лойиҳаларининг амалга оширилишида жамоатчиликнинг иштироки муҳим аҳамиятга эга.

5. Рискларни бошқариш: ДХШ лойиҳаларидаги хавфларни аниқлаш ва бошқариш муҳим аҳамиятга эга.

6. Давлат ва хусусий сектор ўртасидаги ҳамкорлик: ДХШ лойиҳаларининг муваффақиятли амалга оширилиши учун давлат ва хусусий сектор ўртасидаги ҳамкорлик муҳим аҳамиятга эга. Davlat xususiy sherikligi (DHS) iqtisodiyotda davlat va xususiy sektor o'rtasida gi hamkorlikni ta'minlash uchun muhim mexanizm hisoblanadi. Ushbu maqolad a Davlat xususiy sherikligida korporativ boshqaruv mexanizmi haqidagi asosiy k onsepsiyalar, prinsiplar va amaliy to'g'riliklar ko'rib chiqiladi.

Davlat xususiy sherikligi davlat va xususiy sektorning resurslarini, bilimlarini va malakalarini birlashtirish orqali ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qilishga qaratilgan. Ushbu mexanizm orqali infrastruktura loyihalari, xizmatlar va boshq a sohalarda samaradorlik oshiriladi.

Korporativ boshqaruv bu kompaniyalarning iqtisodiy faoliyatini samarali tashkil etish, strategiyalarni belgilash, qarorlar qabul qilish va resurslarni taqsimlash u chun mo'ljallangan mexanizm. DHSda korporativ boshqaruv mexanizmining an iqlashtirish vazifalari:

Strategik rejalashtirish: DSHH loyihalarini amalga oshirish uchun uzoq muddatli strategiyalarni ishlab chiqish.

Mas'uliyatlarni belgilash: Har ikki tarafning o'zaro majburiyatlari va huquqlarini aniq belgilash.

Ko'rinishni yaratish: Mulkdorlar va investorlar uchun aniq foyda manbalari, ya'ni qaytarish va manfaatlarini aniqlash.

Davlat xususiy sherikligi loyihalarida korporativ boshqaruv strukturasi davlat va xususiy sektor o'rtasida samarali hamkorlikni ta'minlash uchun ahamiyatlidir. Bu struktura odatda quyidagilardan iborat:

Sheriklar jamiyati: Loyihaga jalb qilingan davlat va xususiy sektorning muassasi.

Ko'rsatuvchi organ: Loyihaning strategik boshqaruvini ta'minlovchi organ, masalan, davlat muassasasi yoki xususiy kompaniya.

Ko'makchi guruhlar: Loyihaning bajarilishini tekshiruvchi va yordam beruvchi ekspertlar, muhandislar va boshqalar.

Davlat xususiy sherikligini amalga oshirish uchun moliyaviy mexanizmlar muhim ahamiyatga ega. Bular orasida:

Investitsiyalarni jalb qilish: Xususiy sektordan moliyalashtirish manbalarini topish.

Davlat subsidiyalari: Davlat tomonidan loyihalarni qo'llabquvvatlash uchun ajratilgan mablag'lar. Moliyaviy instrumentlar: Bondlar, kreditlar va boshqa moliyaviy instrumentlardan foydalanish.

Davlat xususiy sherikligining muvaffaqiyatli misollari Britaniya, Avstraliya va AQSHdagi infratuzilma loyihalari. Ushbu mamlakatlarda DSHH mexanizmlari samarali ishlatilgan bo'lib, ko'plab ijobiy natijalarga erishilgan.

Davlat xususiy sherikligida korporativ boshqaruv mexanizmi davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Ushbu mexanizm orqali loyihalarning samaradorligi, ustuvorliklari va moliyaviy barqarorligi ta'minlanadi. Mazkur sohadagi muvaffaqiyatlar uchun aniq strategiyalar, to'g'ri boshqaruv strukturasi va samarali moliyaviy mexanizmlar juda muhimdir.

Bu maqolada keltirilgan prinsiplar va mexanizmlar Davlat xususiy sherikligi sohasidagi korporativ boshqaruvni takomillashtirish uchun foydali bo'lishi mumkin.

Хулоса қилиб айтганда, ДХШ ривожланишни бошқаришнинг муҳим омили бўлиб, у давлатнинг ривожланиш мақсадларига эришишга ёрдам беради. Бироқ, ДХШ лойиҳаларини амалга оширишда юқоридаги омилларни ҳисобга олиш зарур.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. O'zbekiston Respublikasining Davlat-xususiy sherikligi to'g'risidagi O'RQ-537-son Qonuni. 2019 yil 10 may. <https://lex.uz/docs/43292704> Белиская, А.В.

Правовые формы государственно-частного партнерства в России и зарубежных странах /А.В. Белиская // Предпринимательское право. –2009. – Н2. –С.21–27.

2. Elmirzaev S.E., Shavkatov N.Sh. Davlat-xususiy sheriklik munosabatlarning ilg,or xorij tajribalari va mamlakatimizda qo„llash istiqbollari. “Xalqaro moliya va hisob” ilmiy elektron jurnali. No 3, iyun,2019 yil